

Економіка та управління підприємствами

УДК 339.54.012.435

Хімічев Ярослав Олексійович

*студент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

Химичев Ярослав Алексеевич

*студент кафедры маркетинга, менеджмента и предпринимательства
Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина*

Khimichev Yaroslav

*Student of the Department of Marketing, Management and Entrepreneurship
V.N. Karazin Kharkiv National University*

Євтушенко Вікторія Анатоліївна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна*

Евтушенко Виктория Анатольевна

*кандидат экономических наук, доцент кафедры маркетинга,
менеджмента и предпринимательства
Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина*

Yevtushenko Viktoriia

*PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Marketing, Management and Entrepreneurship
V.N. Karazin Kharkiv National University*

Мангушев Дмитро Валерійович

*кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна*

Мангушев Дмитрий Валерьевич

*кандидат экономических наук, доцент кафедры маркетинга,
менеджмента и предпринимательства*

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

Mangushev Dmytro

PhD in Economics, Associate Professor of the

Department of Marketing, Management and Entrepreneurship

V.N. Karazin Kharkiv National University

**РОЛЬ ЕКСПОРТНО-КРЕДИТНОГО АГЕНТСТВА У ПІДТРИМЦІ
БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ
ОПЕРАЦІЙ**

**РОЛЬ ЭКСПОРТНО-КРЕДИТНОГО АГЕНТСТВА В ПОДДЕРЖКЕ
БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ ЭКСПОРТНО-ИМПОРТНЫХ
ОПЕРАЦИЙ**

**THE ROLE OF THE EXPORT-CREDIT AGENCY IN SUPPORTING
BANK CREDITING OF EXPORT-IMPORT OPERATIONS**

Анотація. Накопичений досвід підприємств свідчить про те, що серед помилок, під час виходу на зовнішні ринки, найбільш поширеними є помилки, пов'язані з прорахунками у стабільному фінансовому забезпеченні експортно-імпортних операцій. З огляду на це, розгляд механізму банківського кредитування експортно-імпортних операцій та можливості його підтримки з боку Експортно-кредитного агентства виявляється надзвичайно важливим та актуальним.

Метою статті є розкриття ролі Експортно-кредитного агентства у підтримці банківського кредитування експортно-імпортних операцій.

У статті охарактеризовано основні моделі функціонування Експортно-кредитних агентств, їх інституційні форми, функції, динаміку обсягів діяльності та ефективність.

Співпраця з ЕКА дозволяє значно збільшити обсяг угод, створити широку продуктову лінію товарів для клієнтів, не відволікаючи на це значні грошові ресурси. Оскільки ЕКА знаходяться у великій кількості країн світу, банки можуть пропонувати своїм клієнтам послуги з фінансування імпорتنих операцій практично в усіх напрямках. Угоди торгового фінансування проходять практично без відволікання коштів банку, оскільки банк-експортера сам фінансує свого клієнта під гарантію ЕКА, в результаті чого імпортер отримує відстрочку платежу. Ціна залучення торгового фінансування нижче, ніж ціна залучення кредиту. Оскільки завданням агентств є підтримка національної економіки, а не отримання прибутку, ціна торгового фінансування, з усіма її складовими, нижче ціни кредиту на 4-5%. Застосування нульового коефіцієнта для банків при формуванні резервного фонду банку, що є одним з факторів здешевлення сумарних витрат при наданні такого кредиту

Таким чином, ефективність підтримки банківського кредитування експортно-імпорتنих операцій, визначатиметься обсягами фінансування та активністю Експортно-кредитного агентства.

Ключові слова: експорт, імпорт, банківське кредитування, Експортно-кредитне агентство.

Анотація. *Накопленный опыт предприятий свидетельствует о том, что среди ошибок, при выходе на внешние рынки, наиболее распространенными являются ошибки, связанные с просчетами в стабильном финансовом обеспечении экспортно-импортных операций. Учитывая это, рассмотрение механизма банковского кредитования экспортно-импортных операций и возможности его поддержки со*

стороны Экспортно-кредитного агентства оказывается чрезвычайно важным и актуальным.

Целью статьи является раскрытие роли Экспортно-кредитного агентства в поддержке банковского кредитования экспортно-импортных операций.

В статье охарактеризованы основные модели функционирования Экспортно-кредитных агентств, их институциональные формы, функции, динамику объемов деятельности и эффективность.

Сотрудничество с ЭКА позволяет значительно увеличить объем сделок, создать широкую продуктовую линию товаров для клиентов, не отвлекая на это значительные денежные ресурсы. Поскольку ЭКА находятся в большом количестве стран мира, банки могут предлагать своим клиентам услуги по финансированию импортных операций практически по всем направлениям. Соглашения торгового финансирования проходят практически без отвлечения средств банка, так как банк-экспортера сам финансирует своего клиента под гарантию ЭКА, в результате чего импортер получает отсрочку платежа. Цена привлечения торгового финансирования ниже, чем цена привлечения кредита. Поскольку задачей агентств является поддержка национальной экономики, а не получение прибыли, цена торгового финансирования, со всеми ее составляющими, ниже цены кредита на 4-5%. Применение нулевого коэффициента для банков при формировании резервного фонда банка, является одним из факторов удешевления суммарных затрат при предоставлении такого кредита

Таким образом, эффективность поддержки банковского кредитования экспортно-импортных операций, определяется объемами финансирования и активностью Экспортно-кредитного агентства.

Ключевые слова: экспорт, импорт, банковское кредитование, Экспортно-кредитное агентство.

Summary. *The accumulated experience of enterprises shows that among the errors when entering foreign markets, the most common are errors related to miscalculations in the stable financial support of export-import operations. In view of this, consideration of the mechanism of bank lending for export-import operations and the possibility of its support by the Export Credit Agency is extremely important and relevant.*

The purpose of the article is to reveal the role of the Export Credit Agency in supporting bank lending for export-import operations.

The article describes the main models of functioning of Export Credit Agencies, their institutional forms, functions, dynamics of volumes of activity and efficiency.

Cooperation with ESA allows to significantly increase the volume of transactions, to create a wide product line of goods for customers, without diverting significant financial resources. As ESAs are located in a large number of countries around the world, banks can offer their customers services to finance import operations in almost all areas. Trade finance agreements take place almost without diversion of the bank's funds, as the exporting bank itself finances its client under the guarantee of ESA, as a result of which the importer receives a deferred payment. The price of attracting trade financing is lower than the price of attracting credit. Since the task of agencies is to support the national economy, not to make a profit, the price of trade finance, with all its components, is lower than the cost of credit by 4-5%. The use of a zero ratio for banks in the formation of the bank's reserve fund, which is one of the factors reducing the total cost of providing such a loan

Thus, the effectiveness of support for bank lending for export-import operations will be determined by the amount of funding and activity of the Export Credit Agency.

Key words: *export, import, bank lending, Export Credit Agency.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі розвитку підприємства, які здійснюють експортно-імпорتنі операції, є пріоритетною групою клієнтів для кредитування, оскільки отримання ними валютної виручки дозволяє зменшити валютні та кредитні ризики. Також такі клієнти генерують комісійний дохід від конвертації валюти. Водночас, окрім забезпечення отримання прибутку, кредитна підтримка, зокрема експортерів, має велике значення для виходу вітчизняних підприємств на міжнародний ринок і забезпечення економічного зростання.

Накопичений досвід підприємств свідчить про те, що серед помилок, під час виходу на зовнішні ринки, найбільш поширеними є помилки, пов'язані з прорахунками у стабільному фінансовому забезпеченні експортно-імпорتنих операцій. З огляду на це, розгляд механізму банківського кредитування експортно-імпорتنих операцій та та можливості його підтримки з боку Експортно-кредитного агентства виявляється надзвичайно важливим та актуальним.

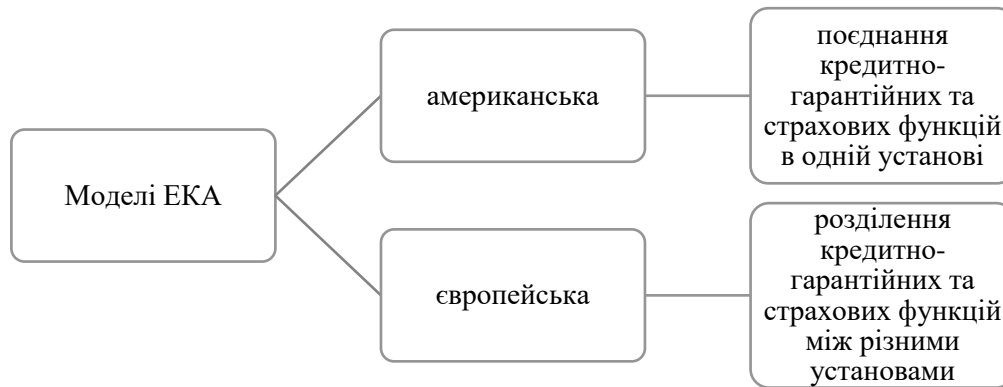
Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемні питання банківського кредитування експортно-імпорتنих операцій підприємств піднімають у своїх публікаціях такі науковці, як: Ануфрієва К. В. [1], Войцешин В. П. [3], Іванова І.М. [5], Корнеєва Ю.В. [6], Лазнева І. О. [7], Ляхова О.О. [8], Непрядкіна Н.В. [9], Скок П.О. [13], Черепанич С. М. [14], Юхта О. І. [15] та інші. Слід зазначити, що основним питанням, яке піднімається у сучасних наукових публікаціях вітчизняних вчених в аспекті банківського кредитування експортно-імпорتنих операції є роль експортно-кредитного агентства у його поживленні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття ролі Експортно-кредитного агентства у підтримці банківського кредитування експортно-імпорتنих операцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільш поширеною формою державної підтримки банківського кредитування експортно-

імпортних операцій є страхування та гарантування таких кредитів. З цією метою створюються спеціалізовані установи – експортно-кредитні агентства (ЕКА). У світовій практиці виділяють дві їх основні моделі (рис. 1).

Рис. 1. Моделі функціонування експортно-кредитних агентств

Джерело: [7]

Слід зазначити, що з появою перших експортно-кредитних агентств на початку ХХ століття вони виконували, переважно, страхову функцію. Проте вже у другій половині ХХ століття ЕКА почали виконувати функцію стимулювання експорту з метою забезпечення зайнятості, збалансованості платіжного балансу, отримання конкурентних переваг на світовому ринку. Експортно-кредитні агентства почали надавати допомога експортерам у подоланні ринкових перешкод під час виходу на світові товарні ринки.

Наразі експортно-кредитні агентства створено у понад 100 країнах світу, зокрема у Німеччині (Hermes), Іспанії (CESCE), Японії (NEXI), Чеській Республіці (EGAP), Польщі (KUKE), Великій Британії (ECGD), Франції (COFACE), Італії (SACE), Угорщині (MENIB), США (US Ex-Im) тощо. У ряді країн функції експортно кредитних агентств виконують Національні банки розвитку [8]. Світовий досвід свідчить, що експортно-кредитне агентство може функціонувати у трьох основних інституційних формах (рис. 2).

Рис. 2. Інституційні форми експортно-кредитних агентств

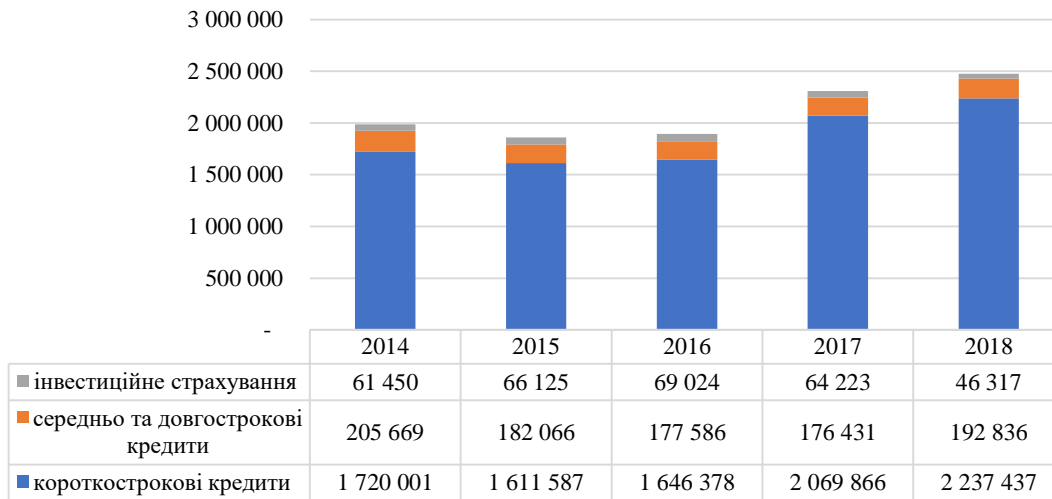
Джерело: [8]

Усі експортно-кредитні агентства керуються у своїй діяльності міжнародними правилами і принципами, головні з яких закріплені так званім Консенсусом (рекомендації стосовно надання/страхування експортних кредитів, що офіційно підтримуються державою) країн – членів Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), а також договорами порозуміння Бернського союзу. Вони офіційно визнані СОТ правилами державної підтримки кредитування і страхування експорту на основі залучення бюджетних коштів.

За експертними оцінками, у середньому діяльність експортно-кредитного агентства може забезпечити додатково до 12% приросту експорту країни, а один додатковий долар бюджету агенції близько 302 доларів США додаткового експорту, для країн ОЕСР цей показник складає 160 доларів США [12].

Динаміка обсягів нових угод експертно-кредитних агентств, які є членами Бернського союзу, наведено на рис. 3.

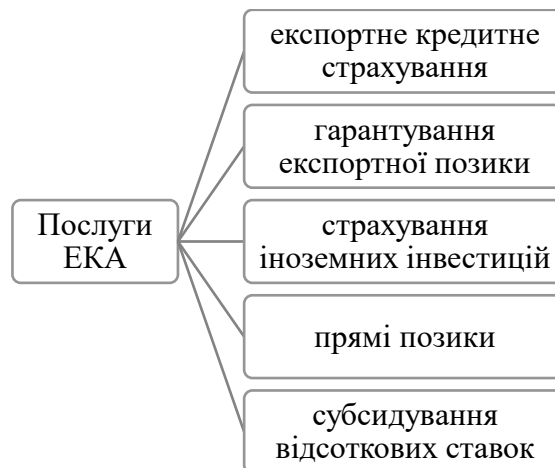

Рис. 3. Обсяг нових угод експортно-кредитних агенцій, які входять до Бернського союзу, млн. дол. США.

Джерело: [2]

За даними рис. 3 можемо зробити висновок, що обсяг операцій експортно-кредитних агенцій зростає, переважно за рахунок зростання обсягу короткострокового кредитування. Водночас обсяг інвестиційного страхування у 2018 році стрімко скоротився.

Основні види послуг, які надають експортно-кредитні агентства узагальнено на рис. 4.

Рис. 4. Послуги експортно-кредитних агентств

Джерело: [14]

Вони гарантують або страхують довгострокові інвестиційні кредити на фінансування капітальних інвестицій, що зазвичай надаються національними приватними чи державними банками (в окремих випадках – іноземними) за контрактами на купівлю зарубіжними компаніями товарів вітчизняних виробників. Фінансування під гарантії національних експортно-кредитних агентств є одним із найбільш дешевих і довгострокових.

Головне призначення експортно-кредитних агентств полягає в тому, що вони забезпечують страхове покриття (гарантійне забезпечення) банкам-кредиторам, чим суттєво знижують кредитний ризик банку. Як правило, експортно-кредитні агентства істотно залучені до процесу й ніколи не забезпечать страхового покриття й не нададуть дозвіл на конкретне торгове фінансування, якщо структура угоди, трансакційні документи, фінансовий стан позичальника, результати правового аудиту позичальника та загальна оцінка ризиків щодо такої трансакції не відповідатимуть встановленим вимогам.

Банківське кредитування під гарантії експортно-кредитних агентств можуть здійснюватися за двома схемами:

- кредит надається вітчизняному банку для фінансування цільового контракту вітчизняного експортера;
- іноземний банк-кредитор надає прямий кредит вітчизняному експортеру під гарантії вітчизняного банку [4].

Вибір конкретної схеми залежить від того, хто саме – банк або підприємство-експортер – користується більшою довірою у банка і експортно-кредитного агентства.

В Україні експортно-кредитне агентство створено відповідно до Закону України «Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту». Відповідно до

нього воно створене з метою стимулювання експорту шляхом надання послуг страхування, перестрахування, гарантування за договорами, які забезпечують розвиток експорту, а також бере участь у реалізації програми часткової компенсації відсоткової ставки за експортними кредитами [11].

Співпраця з ЕКА дозволяє значно збільшити обсяг угод, створити широку продуктову лінію товарів для клієнтів, не відволікаючи на це значні грошові ресурси. Оскільки ЕКА знаходяться у великій кількості країн світу, банки можуть пропонувати своїм клієнтам послуги з фінансування імпорتنих операцій практично в усіх напрямках. Угоди торгового фінансування проходять практично без відволікання коштів банку, оскільки банк-експортера сам фінансує свого клієнта під гарантію ЕКА, в результаті чого імпортер отримує відстрочку платежу. Ціна залучення торгового фінансування нижче, ніж ціна залучення кредиту. Оскільки завданням агентств є підтримка національної економіки, а не отримання прибутку, ціна торгового фінансування, з усіма її складовими, нижче ціни кредиту на 4-5%. Застосування нульового коефіцієнта для банків при формуванні резервного фонду банку, що є одним з факторів здешевлення сумарних витрат при наданні такого кредиту [10].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, ефективність підтримки банківського кредитування експортно-імпорتنих операцій, визначатиметься обсягами фінансування та активністю Експортно-кредитного агентства. Конкретні схеми співпраці банківських установ та Експортно-кредитного агентства стануть предметом подальших досліджень.

Література

1. Ануфрієва К. В. Інституційні та фінансові складові нарощування експорту України // Економіка України. 2018. №7(680). С. 30–49.
2. Бернський Союз. URL: <https://www.berneunion.org/>

3. Войцешин В. П. Кредитування експорту як засіб його функціонування // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. 2019. Т. 30(69), № 5(1). С. 105-109.
4. Гуторов А. О. Експортні кредитні агентства в системі формування інвестиційного забезпечення інтегрованих агропромислових формувань // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2015. № 4. С. 158-172.
5. Іванова І.М. Експортно-кредитні агентства в системі державної фінансової підтримки експорту // Фінанси України. 2014. № 3. С. 51-60.
6. Корнєєва Ю.В. Інституціональні засади стимулювання експорту та інвестицій: експортно-кредитне агентство // Фінанси України. 2018. № 2. С. 72-92.
7. Лазнева І.О. Комплексні аспекти розвитку світового ринку страхування експортних кредитів та інвестицій в сучасних умовах // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип.20. Ч.2. С. 79-83.
8. Ляхова О.О. Експортні кредитні агентства як ефективний інструмент фінансового стимулювання зовнішньоекономічної діяльності // Економічний часопис-XXI. 2015. № 1-2(2). С. 23-26.
9. Непрядкіна Н.В. Перспективи розвитку експортного фінансування в Україні із залученням експортних кредитних агентств // Бізнес-інформ. 2014. №4. С. 25-28.
10. Офіційний сайт ПрАТ «Експортно-кредитне агентство». URL: <https://eca.gov.ua/>
11. Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування

та здешевлення кредитування експорту: Закон України від 20 грудня 2016 року № 1792-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19>

12. Світові тенденції розвитку ринку експортного кредитування. Січень 2019 / Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/global_trends_of_the_export_credit_market_development.pdf
13. Скок П.О. Експортно-кредитні агентства в системі фінансових механізмів торговельної політики держави // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Вип. 21. Ч. 2. С. 173-176.
14. Черепанич С.М. Особливості діяльності експортних кредитних агентств та їх значення у стимулюванні зовнішньоекономічної діяльності. Економічний простір. 2016. № 111. С. 39-49.
15. Юхта О. І. Експортно-кредитне агентство як ефективний інститут організації фінансово-кредитної підтримки експортерів // Інвестиції: практика та досвід. 2019. №11. С. 76-81.

References

1. Anufriyeva K. V. Instytutsiyni ta finansovi skladovi naroshchuvannya eksportu Ukrayiny // Ekonomika Ukrayiny. 2018. №7(680). S. 30–49.
2. Berns'kyu Soyuz. URL: <https://www.berneunion.org/>
3. Voytseshyn V. P. Kredytuvannya eksportu yak zasib yoho funktsionuvannya // Vcheni zapysky Tavriys'koho natsional'noho universytetu imeni V. I. Vernads'koho. Seriya : Ekonomika i upravlinnya. 2019. T. 30(69), № 5(1). S. 105-109.
4. Hutorov A. O. Eksportni kredytni ahent·stva v systemi formuvannya investytsiynoho zabezpechennya intehrovanykh ahropromyslovykh

- formuvan' // Visnyk KHNAU. Seriya : Ekonomichni nauky. 2015. № 4. S. 158-172.
5. Ivanova I.M. Eksportno-kredytne ahent·stva v systemi derzhavnoyi finansovoyi pidtrymky eksportu // Finansy Ukrayiny. 2014. № 3. S. 51-60.
  6. Korniyeva YU.V. Instytutsional'ni zasady stymulyuvannya eksportu ta investytsiy: eksportno-kredytne ahent·stvo // Finansy Ukrayiny. 2018. № 2. S. 72-92.
  7. Lazneva I.O. Kompleksni aspekty rozvytku svitovoho rynku strakhuvannya eksportnykh kredytiv ta investytsiy v suchasnykh umovakh // Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo. 2018. Vyp. 20. CH.2. S. 79-83.
  8. Lyakhova O.O. Eksportni kredytne ahent·stva yak efektyvnyy instrument finansovoho stymulyuvannya zovnishn'oekonomichnoyi diyal'nosti // Ekonomichnyy chasopys-KHKHI. 2015. № 1-2(2). S. 23-26.
  9. Nepryadkina N.V. Perspektyvy rozvytku eksportnoho finansuvannya v Ukraini iz zaluchennyam eksportnykh kredytnykh ahent·stv // Biznes-inform. 2014. №4. S. 25-28.
  10. Ofitsiyyny sayt PrAT «Eksportno-kredytne ahent·stvo». URL: <https://eca.gov.ua/>
  11. Pro zabezpechennya masshtabnoyi ekspansiyi eksportu tovariv (robit, posluh) ukrayins'koho pokhodzhennya shlyakhom strakhuvannya, harantuvannya ta zdeshevlennya kredytuvannya eksportu: Zakon Ukrayiny vid 20 hrudnya 2016 roku № 1792-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19>
  12. Svitovi tendentsiyi rozvytku rynku eksportnoho kredytuvannya. Sichen' 2019 / Ofis z finansovoho ta ekonomichnoho analizu u Verkhovniy Radi Ukrayiny. URL: <https://feao.org.ua/wp->

[content/uploads/2019/01/global_trends_of_the_export_credit_market_development.pdf](#)

13. Skok P.O. Eksportno-kredytni ahent·stva v systemi finansovykh mekhanizmiv torhovel'noyi polityky derzhavy // Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. 2016. Vyp. 21. CH. 2. S. 173-176.
14. Cherepanych S.M. Osoblyvosti diyal'nosti eksportnykh kredytnykh ahent·stv ta yikh znachennya u stymulyuvanni zovnishn'oekonomichnoyi diyal'nosti // Ekonomichnyy prostir. 2016. № 111. S. 39-49.
15. Yukhta O. I. Eksportno-kredytne ahent·stvo yak efektyvnyy instytut orhanizatsiyi finansovo-kredytnoyi pidtrymky eksporteriv // Investytsiyi: praktyka ta dosvid. 2019. №11. S. 76-81.